

W związku z możliwością składania uwag do projektu planu urządzenia lasu, na lata 2017 – 2026 dla Nadleśnictwa Bircza, wnoszę o uwzględnienie następujących wniosków:

1. Przeniesienie do gospodarstwa specjalnego bez wskazówek gospodarczych wszystkich wydzieleń leśnych wyszczególnionych w projekcie nowego rezerwatu przyrody o nazwie „**Reliktowa Puszcza Karpacka**”, o łącznej powierzchni 8 106,79 ha, którego opis znajduje się w: „Dokumentacji dla rezerwatu przyrody ‘Reliktowa Puszcza Karpacka’ wraz z projektem zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie w sprawie uznania za rezerwat przyrody”, który został złożony przez Fundację Dziedzictwo Przyrodnicze w 2016 roku do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Rzeszowie. Równocześnie wnioskuję o usunięcie z listy cięć rębnych wydzieleń projektowanego Rezerwatu, z list przedstawionych w ramach konsultacji w Wykazie projektowanych cięć rębnych w nadleśnictwie Bircza dla obrębów Bircza, Nowe Sady i Wojtkowa, jak również nie planowanie w wydzieleniach projektowanego rezerwatu cięć przedrębnych i uprzątających. Wnioskuję o wpisanie informacji o projektowanym rezerwacie Reliktowa Puszcza Karpacka w „Prognozie oddziaływania na środowisko Planu urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Bircza”, na stronie 47 oraz w Programie Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Bircza”, na stronie 32, w sekcji „4.2.1.2. Projektowane rezerwaty przyrody”, z adnotacją „W obrębie zbiorowisk leśnych zaplanowano obserwację procesów naturalnych”.

Uzasadnienie:

Potrzeba przeniesienia do gospodarstwa specjalnego bez wskazówek gospodarczych wydzieleń projektowanego rezerwatu Reliktowa Puszcza Karpacka wynika z:

- Konieczności ochrony szeregu gatunków związanych z lasami pierwotnymi, które w dłuższej perspektywie nie znajdują dla siebie miejsca w lasach użytkowanych gospodarczo, zaś aktualne stwierdzenia wielu z nich mogą już teraz być przejawem tzw. długu wymierania *extinction debt*.

-Obszar Rezerwatu jest najcenniejszym miejscem występowania entomofauny puszczańskiej w Polsce, zaraz po rezerwacie ścisłym Białowieskiego Parku Narodowego. Na terenie Rezerwatu występują 24 gatunki chrząszczy wskaźnikowych dla lasów naturalnych: *Abraeus parvulus*, *Abraeus perpusillus*, *Agathidium confusum*, *Ampedus elegantulus*, *Ampedus hjorti*, *Ampedus melanurus*, *Boros schneideri*, *Dendrophagus crenatus*, *Diacanthous undulatus*, *Dorcatoma robusta*, *Enicmus brevicornis*, *Ipidia binotata*, *Lacon lepidopterus*, *Leiestes seminiger*, *Neomida haemorrhoidalis*, *Peltis grossa*, *Phryganophilus auritus*, *Phymatura brevicollis*, *Rhizophagus brancsiki*, *Rhysodes sulcatus*, *Scydmaenus perrisi*, *Synchita separanda*, *Thymalus limbatus*, *Wagaicis wagaе*. Stwierdzone na terenie Rezerwatu 13 gatunków jest potwierdzeniem ich występowania w Polsce (gatunki nie podawane z terenu Polski od przełomu XIX/XX wieku): *Agathidium nudum*, *Atomaria rubida*, *Baeocrara variolosa*, *Choleva reitteri*, *Colenis immunda*, *Dapsa denticollis*, *Hydraena morio*, *Hydraena schuleri*, *Meligethes lepiidi*, *Micridium halidaii*, *Sternodea baudii*, *Triarthron maerkelii*, *Wagaicis wagaе*. Na terenie Rezerwatu odnaleziono 3 nowe gatunki dla fauny Polski: *Limnius intermedius*, *Atheta elegantula*, *Plectophloeus rhenanus*, jak również stwierdzono występowanie 2 gatunków uznanych za wymarłe w Polsce (kategoria EX? na Polskiej Czerwonej Liście): *Micridium halidaii*, *Euplectus decipiens*. Dla 11 gatunków Rezerwat jest drugim miejscem występowania w Polsce (często po rezerwacie ścisłym Białowieskiego Parku Narodowego): *Actinotus pulcher*, *Cis hanseni*, *Clambus lohsei*, *Clambus pallidulus*, *Enicmus atriceps*, *Phloeonomus sjobergi*,

Pityophthorus cephalonicae, *Plectophloeus fleischeri*, *Rugilus mixtus*, *Scaphisoma limbatum*, *Sepedophilus wankowiczii*.

- Na terenie Rezerwatu stwierdzono obecność aż 18 gatunków porostów uznawanych za wskaźnikowe dla lasów naturalnych: *Arthonia byssacea*, *A. vinosa*, *Arthothelium spectabile*, *Cetrelia* (głównie *C. cetrarioides* oraz wyodrębniona z niej po opublikowaniu czerwonej listy *C. monachorum*, rzadko *C. olivetorum*), *Chrysothrix candelaris*, *Hypotrachyna revoluta*, *Lecanora albella*, *Lobaria pulmonaria*, *Loxospora elatina*, *Menegazzia terebrata* (ma status gatunku lokalnie wymarłego w większości lokalnych czerwonych list w Polsce), *Multiclavula mucida*, *Opegrapha viridis*, *Parmotrema arnoldii* (to gatunek znany tylko z kilku stanowisk w Polsce), *Pertusaria hemisphaerica*, *Pyrenula nitidella*, *Trapeliopsis viridescens*, *Usnea ceratina* oraz *Thelotrema lepadinum* (176 stanowisk tego gatunku na terenie Rezerwatu, świadczy że jest to krajowy rezerwar tego wskaźnikowego dla lasów naturalnych gatunku).

-152 gatunki grzybów wielkoowocnikowych (spośród 375 stwierdzonych taksonów), to gatunki ważne ze względu na: status ochronny (6 gatunków chronionych), stwierdzone zagrożenie (29 gatunków grzybów wymierających lub narażonych na wymarcie), rzadko spotykane, a także nowe dla Polski (24 gatunki). Stanowiska 24 taksonów nowych dla Polski przemawiają za wybitną wartością omawianego terenu dla mykobioty naszego kraju. Wśród gatunków nowych kilka jest rzadkich w skali kontynentu. Są to np. *Cystolepiota icterina* i *Entoloma amicorum* rosnące na żyznej glebie w zaroślach lepiężnika *Petasites*, *Entoloma testaceum* var. *testaceum* znaleziona w lesie łęgowym lub *Lactarius intermedius* związany z jodłami przedstawiciel sekcji *Scrobiculati*.

- Na terenie rezerwatu stwierdzono występowanie wskaźnikowych dla lasów naturalnych gatunków mchów i wątrobowców. Są to: *Anomodon attenuatus* zwiślik maczugowaty, *Anomodon viticulosus* zwiślik wiciowy, *Anomodon longifolius* zwiślik długolistny, *Buxbaumia viridis* bezlist okrywowy, *Dicranum viride* widłoząb zielony, *Homalia trichomanoides* gładysz paprociowy, *Neckera crispa* miechera kędzierzawa oraz *Dicranodontium denudatum* (który nie jest objęty w Polsce ochroną gatunkową ale występuje w lasach o charakterze pierwotnym, porastając martwe drewno przy potokach oraz skały i ziemię). Łącznie stwierdzono na terenie Rezerwatu 1796 stanowisk chronionych gatunków mchów oraz 4852 stanowisk chronionych gatunków wątrobowców. Populacja mchu bezlista okrywowego *Buxbaumia viridis*, gatunku ściśle chronionego, znajdującego się w załączniku I, na liście gatunków Konwencji Berneńskiej (1979) oraz w załączniku II Dyrektywy Siedliskowej (1992), jest największa w Polsce - 104 stanowiska na terenie Rezerwatu (w tym kilka tysięcy sporofitów - ponad połowa stwierdzonych na terenie Polski).

- Ochrona gatunków związanych z lasami naturalnymi może być realizowana jedynie poprzez ochronę całych ekosystemów leśnych. Ekosystemy te są jednocześnie ostoją i ważnym korytarzem migracyjnym dla dużych drapieżników: niedźwiedzia, wilka, rysia oraz żbika. Zachowane naturalne fragmenty lasów są też miejscem bytowania dziecięcia trójpalczastego, pozwalają też na bezpieczne zakładanie lęgów przez rzadkie gatunki ptaków, takie jak orzeł przedni, orlik krzykliwy czy sóweczka.

- Na obszarze rezerwatu znajduje się druga największa koncentracja drzew o wymiarach pomnika przyrody po Puszczy Białowieskiej. Zinventaryzowano w granicach rezerwatu aż 5976 drzew o wymiarach pomnika przyrody.

- Zdaniem ekspertów obszar rezerwatu chroniłby połowę fragmentów reliktywnej puszczy karpackiej znajdujących się w polskiej części łańcucha Karpat (pozostała część w większości przypadków znajduje się na terenie istniejących już parków narodowych i rezerwatów przyrody).

- Jest to teren projektowanego Turnickiego Parku Narodowego, którego powstanie zapisane jest w „Krajowej strategii ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z Programem Działań na lata 2007-2013”, w „Programie ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej oraz Planie działań na lata 2014-2020”, oraz w „Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030” na terenie którego projektowany jest obszar ochrony ścisłej o wielkości odpowiadającej wielkości rezerwatu, a którego najcenniejsze walory przyrodnicze, zgodnie z najnowszymi wynikami inwentaryzacji przyrodniczej, są silnie zagrożone planowaną gospodarką leśną określoną w projekcie Planu Urządzenia Lasu dla Nadleśnictwa Bircza na lata 2017-2026.

-Potrzeba wyłączenia z pozyskania drewna obszaru projektowanego rezerwatu została rozpoznana i uzasadniona w licznych inwentaryzacjach przyrodniczych przeprowadzonych na potrzeby projektowanego Turnickiego Parku Narodowego, doprecyzowana i potwierdzona w dokumentacji przyrodniczej obiektu Rezerwatu. Rezerwat obejmuje wyłącznie działki będące własnością Skarbu Państwa znajdujące się w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe – Nadleśnictwa Bircza.

- Wyłączenie z pozyskania drewna wydzieleni projektowanego rezerwatu jest potencjalnym silnym impulsem dla rozwoju turystyki przyrodniczej.

-Istnieje w Polsce przykład podobnego rozwiązania ochronnego dla fragmentów puszczy o cechach lasu naturalnego o podobnej powierzchni (ponad 8 000 ha), składającego się podobnie jak w tym przypadku z wielu fragmentów i enklaw, utworzonego dla zabezpieczenia przed zniszczeniem, cennych fragmentów rodzimej przyrody do czasu powiększenia parku narodowego na obszar całej Puszczy Białowieskiej: rezerwat „Lasy Naturalne Puszczy Białowieskiej”, powołany Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 25 czerwca 2003.

- Pilne wyłączenie z cięć starodrzewów wchodzących w skład projektowanego rezerwatu wynika również z stanowiska Państwowej Rady Ochrony Przyrody w sprawie projektowanego Turnickiego Parku Narodowego.

2. Nie wycinanie i pozostawienie na pniu jako drzew biocenotycznych wszystkich drzew, o **wymiarach pomnikowych**, w tym - zinventaryzowanych przez Fundację Dziedzictwo Przyrodnicze na terenie Nadleśnictwa Bircza i przedstawionych do ustanowienia formą ochrony pomnika przyrody urzędом gmin Bircza, Fredropol i Ustrzyki Dolne. Wnioskuje też o wpisanie wszystkich znanych drzew o wymiarach pomnika przyrody na terenie nadleśnictwa Bircza (w tym zinventaryzowanych przez Fundację Dziedzictwo Przyrodnicze) do „Programu

Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Bircza”, na stronie 40, w sekcji „4.2.6.2. Projektowane pomniki przyrody”.

Uzasadnienie:

- Drzewa o wymiarach pomnikowych pełnią bardzo wiele funkcji biocenotycznych- są mieszkaniem i środowiskiem życia wielu grup organizmów, od gryzoni, przez ptaki po owady. Są także najczęstszym miejscem występowania rzadkich organizmów, w Polsce prawnie chronionych, a także często zagrożonych wyginięciem, takich jak np. brodaczki, kobierniki, odnożyce, nibyślucznik i wiele innych,
- Drzewa o powyższych wymiarach najczęściej są drzewami o bardzo słabej wartości technicznej i koszty ich pozyskania oraz zrywki są często wyższe niż zysk z ich pozyskania. Wobec tego wątpliwy zysk z pozyskania tego rodzaju drzew jest niewspółmierny z wielkim zyskiem przyrodniczym który wiąże się z pozostawieniem tych drzew na pniu.

3. Zaplanowanie ostoi ksylobiontów w **strefach przypotokowych** wzdłuż wszystkich potoków i innych cieków wodnych, na terenach zalesionych, o szerokości nie mniejszej niż wysokość drzewostanu, czyli 30 m w każdą stronę od cieku.

Uzasadnienie:

- W strefach przypotokowych występuje większa koncentracja martwego drewna i starych drzew, jest tam wyższa wilgotność i głębsze zacinienie, co sprawia, że koncentrują się tu gatunki związane z lasem o wysokim stopniu naturalności, czyli tzw. „Relikty puszczańskie” jak chrząszcze (np. *Ampedus melanurus*), mchy (np. *Buxbaumia viridis*), porosty (np. *Lobaria pulmonaria*), wątrobowce (np. *Nowellia curvifolia*). Koryta górskich potoków są też miejscem bytowania biegacza urozmaiconego *Carabus variolosus*. Wobec tego utworzenie takich stref przyczyni się do ochrony tych gatunków oraz zachowania bioróżnorodności typowej dla lasów o cechach lasu naturalnego,
- W strefach tych występują duże trudności w pozyskiwaniu drewna, zwiększające koszty i powodujące większe niż w innych miejscach niebezpieczeństwo dla pracowników wykonujących prace leśne.
- Strefy przypotokowe stanowią tzw. korytarze ekologiczne,
- Strefy przypotokowe są często siedliskami nadrzecznej olszyny górskiej (*Alnetum incanae*) oraz bagiennej olszyny górskiej (*Caltho-Alnetum*) będącymi siedliskami „naturowymi” o kodach 91E0-6 oraz 91E0-7.

4. Utworzenie ostoi ksylobiontów w oddziałach ze stwierdzonym występowaniem **rzadkich i zagrożonych gatunków chrząszczy saproksylicznych, mchów, wątrobowców i porostów**, w szczególności na terenie siedlisk przyrodniczych obszarów Natura 2000.

Uzasadnienie:

- Gatunki takie jak *Cucujus cinnaberinus*, *Rhysodes sulcatus*, *Boros schneideri*, *Buxbaumia viridis*, *Dicranum viride*, *Pagiochila asplendoides*, *Bazzania trilobata*, *Homalia trichomanoides*, *Nowellia curvifolia*, *Lobaria pulmonaria*, *Thelotrema lepadinum*, *Parmotrema*, *Usnea*, *Peltigera*, *Ramalina*, *Cetrelia* i *Flavoparmelia*, oraz inne rzadkie gatunki, są bardzo wrażliwe na zmiany ekosystemowe, wobec tego utworzenie w miejscach ich występowania, oraz miejscach ich prawdopodobnego występowania ostoi ksylobiontów umożliwi ich skuteczną ochronę,

- Gatunki powyższe są gatunkami mało mobilnymi a ich występowanie wskazuje na wysoki stopień naturalności zamieszkałych przez nie siedlisk. Utworzenie w miejscach ich występowania, ostoisk ksylobiontów pozwoli chronić nie tylko wyżej wymienione gatunki, ale również cały ekosystem, co przyczyni się do zachowania bioróżnorodności nie tylko w chronionych w ten sposób obszarach, ale również i w całym Nadleśnictwie.